

Екологична образователна програма

Разработена като част от проект „От Желязна завеса до Зелен пояс: възстановяване на екологичните мрежи в Югоизточна България“ и проект „Заедно за природата“

ШВЕЙЦАРСКО-БЪЛГАРСКА
Програма за сътрудничество

Rewilding
Rhodopes

Cambridge
Conservation
Initiative

ARCADIA
A CHARITABLE FUND OF
LISBET RAUSING & PETER BALDWIN

Екоприключения!

Екологична образователна програма
за учители и ученици

— **Октомври** —

Тема на месеца:
Четири
годишни времена

Тема на месеца

Здравейте, учители!

Октомври е един **истински есенен месец**, през който природата ще направи една от най-големите си трансформации, за да се подготви за предстоящата зима. Сезонните промени и как различните животни са се адаптирали към тях – това е нашата тема този месец – **„Четири годишни времена“**.

Връзка с учебната програма по предмета **Родинознание - 2. клас**

Урочна единица: **Сезонни промени**

Очаквани резултати: Свързва промени във времето с промени в поведението на животните през различните сезони.

Този месец сме планирали следните занимания:

- **В класната стая** - информативна презентация за четири групи животни – земноводни, влечуги, птици и бозайници с впечатляващи видеа, постери, интересни дискусии и занимателни игри в клас.
- **На двора** – Игри за скачащи жаби и стада с елени!
- **У дома** - интересни видеа за видовете, занимателна игра с въпроси и отговори на открито, и предложения за образователни книги
- **Празници и поводи**
 - **04.10** - Международен ден за защита на животните
 - **03-04.10** - Европейски дни на птиците
 - **05.10** - Международен ден на учителя
 - **10.10** - Международен ден на мигриращите птици
 - **17.10** – Фестивал на царския орел
 - **21.10** - Световен ден за информираност за влечугите
 - **31.10** - Хелоуин 🎃

В класната стая

Презентация

30 минути (за всеки отделен вид) / за целия клас
/ проектор и екран

Около нас живеят уникални животни. Всички те са свързани помежду си, както и със средата, която обитават. Затова този месец ще се потопим в темата за **годишните сезони** и адаптацията на различните групи животни спрямо времето, като ще отделим специално внимание на **няколко конкретни вида от всяка група. Ще научим повече за** балканската чесновница (земноводни), шипобедрена и шипоопашата костенурки (влечуги), петте вида лястовици срещащи се в България (птици) и еленовите в България – благороден елен, елен лопатар и сърната (бозайници).

Презентацията за този месец е малко по-дълга и ако прецените може да я представите на децата на два пъти.

Пуснете презентацията и разказвайте слайд по слайд увлекателно на децата. Вероятно те ще имат доста въпроси. На тези, на които можете да отговорите - се спирайте на момента. Другите **записвайте на дъската** и после нека децата си ги разделят и потърсят в Интернет отговорите, които да споделят с другите през следващия ден.

Когато се сменят групите животни сме приготвили кратки **едноминутни игри**.

- При птиците:

Предложение за едно минутна игра като преход към лястовиците:

Игра „Лети, лети...“ – като класическата игра: ако кажете „лети, лети – лястовица“, децата вдигат ръце. Ако кажете „лети, лети – жаба“, не трябва да мърдат.

Избройте няколко летящи и нелетящи животни.

- При бозайниците

Отделете една минута за енерджайзер, с който децата да преминат към следващата група животни:

Вариант 1

„Рога!“ – ръце на главата като рога.

„Слънце!“ – протягат ръце нагоре, сякаш се грейт.

„Дъжд!“ – потропват с пръсти по чина или бедрата си, имитирайки капки.

Вариант 2

„Рога!“ – ръце на главата.

„Тишина!“ – всички замръзват неподвижно, като сърна, която се крие от хищник.

„Скачай!“ – подскочат леко на място като изплашени елени.

Вариант 3

„Рога!“ – ръце на главата.

„Листа!“ – махат с ръце като падащи есенни листа.

„Сняг!“ – размахват ръце нагоре-надолу, сякаш правят снежинки.

Работни листове:

За да е още по-интересно на децата и да са ангажирани сме подготвили **работни листове** и предложени кратки дейности, които директно да използвате. (във файловете за теглене).

Работен лист за Сухоземните костенурки, които и да ги подкрепи в развиване на уменията за учене Търсене, управление и организиране на информация.

Нека учениците си прочетат въпросите преди да започнете да им разказвате. Ако прецените, може да им дадете работния лист когато споделите цялата информация за костенурките и в рамките на няколко минути да го попълнят. Вие преценете как е по-добре за вашите ученици. (във файловете за теглене).

Работен лист за лястовиците. (във файловете за теглене).

Дискусия

10 минути / за целия клас

След представянето на презентацията имате **въпроси за дискусия, които да обсъдите заедно с децата.**

Обсъждайте свободно проблемите, но се фокусирайте повече върху решенията, които в момента се прилагат и как всеки от нас може да е в полза на природата, а не в неин ущърб.

При дискусии е много важно да помислим как да ангажираме **всички ученици.**

Една добра възможност за това, както и за развиване на сътрудничество между учениците е следната дейност, която ви предлагаме:

Дискусия в двойки.

Учителят задава въпрос (напр. „Какво ще направите, ако срещнете елен в гората?“).

Учениците първо обсъждат по двойки за 1 минута.

После 2–3 двойки споделят пред класа.

Постери

5 минути / за целия клас / принтер, дъвка за стена или хартиено тиксо

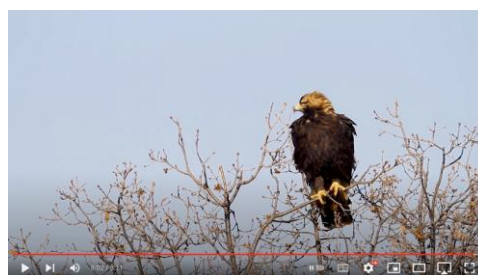
С идването на новия месец можете да **свалите постерите от септември**, за да освободите място за новите. Разбира се, ако децата имат интерес и имате и място, можете да поставите **новите до старите, за да оформите визуална пътека на програмата** и темите в нея. Този месец имате четири постери за видовете, които са споменати в презентацията.

Видеа

10 минути / за целия клас / проектор и екран

След като разгледате презентацията, **гледайте тематичните видеа**, като включите звука:

- Балканска чесновница
<https://www.facebook.com/watch/?v=795891082767137>
- Костенурка похапва трева
<https://www.youtube.com/watch?v=chmta-vTNPc> или пък глухарчета...
<https://www.youtube.com/shorts/sc483rBVxKc>
- Шипобедрена костенурка на разходка в своята територия
<https://www.youtube.com/watch?v=zZMmqRnCRhA>
- Песента на селската лястовица
<https://www.youtube.com/shorts/oGXKDAU-Zss>
- Селска лястовичка храни малки
<https://www.youtube.com/shorts/t84iB-veNpc>
- 5 любопитни неща за елените
<https://www.youtube.com/watch?v=A8u2qWlvBRk>
- Малкото еленче със своята майка
<https://www.youtube.com/watch?v=BySgBspia2w>

Игри в клас

Класната стая е чудесно място за игри! За темата този месец сме приготвили две увлекателни занимания. Можете да ги проведете, когато ви е удобно и след като децата са усвоили определени знания по темата.

Сезон от годината на лястовицата

20 минути / целия клас / листа А4,
цветни моливи

Да нарисуваме лястовици! Това могат да бъдат градските лястовици, със своите затворени гнезда, бреговите лястовици, с дупките в пясъчните брегове на реката или насъбралите се за миграция лястовици по жиците. Може и да са лястовици, които ловят комари през лятото.

Кажете на децата да харесат конкретен сезон от живота на лястовиците и да го нарисуват.

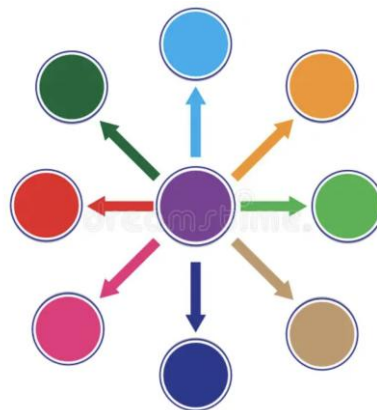
След това нека всеки да каже кой вид лястовица е нарисувал и може да комбинирате рисунките на децата по сезони.

Ако има място на някоя от стените може да закачите там рисунките от всички сезони и децата да разкажат какво се случва с лястовиците в конкретния сезон.

Най-най-най!

30 минути / за целия клас / дъска и маркери за
дъската

Най-добрите истории са разказани с **много прилагателни**. Това са думичките, които дават на въображението ни усещания за цвят, скорост, поведение, външен вид. Сега ще направим същото и за нашите застрашени от изчезване животни (и растения), като използваме техниката **мисловна карта**.

- В средата на дъската, с по-едри букви, за да се вижда от всички, изпишете първия вид – „Балканска чесновница“. Питайте децата с какви прилагателни могат да го опишат.
- Всяко прилагателно, което им хрумне, изписвайте около кръгчето със стрелка, за да се оформи слънце с лъчи.
- Когато идеите свършат може да помогнете с още прилагателни (скоклива, бърза, ровеща, малка, ловуваща).

- Когато сте готови, изтрийте мисловната карта и на нейно място направете нова с втория вид, после третия и всички останали от презентацията. Може би ще има повторения - това не е проблем.

Успех на всички!

На двора и наблизо

Октомври е **чуден месец за игри навън, защото си има от всичко** - и слънце, и хлад, и шарени листа, и облаци, понякога малко дъждец и есенен вятър. Настроението е добро и искаме да се движим! За този месец сме приготвили две занимания на открито.

Жаба, жаба, скочи!

20 минути / целия клас

Играта е удобна за игра навън или във физкултурния салон, ако времето навън е лошо, защото децата трябва да бъдат седнали на земята.

Играта е позната още като "Duck, duck, goose", на английски, ето и линк с кратко видео което обяснява как се играе.

<https://www.youtube.com/watch?v=gWNZMziSl4k>

- Децата се нареждат в кръг и седат на земята.
- Учителят избира едно от децата, което е нашата скачаща жаба, което първо да обикаля. То върви във външната част на кръга, като докосва леко по главата седналите деца в кръга под ред, като когато докосне дете казва „жаба“.
- След няколко докоснати деца и няколко казани „жаба, жаба, жаба, жаба“, детето казва „скочи“ и детето на което е казано „скочи“ трябва да се изправи и да подгони детето което обикаля (скачащата жаба), което от своя страна пък бяга, за да заеме мястото си в кръга.
- Ако детето на което е казано „скочи“ успее да хване скачащата жаба, се връща на мястото си, а скачащата жаба не се променя и продължава да обикаля, но ако скачащата жаба успее навреме да стигне до своето място и да седне в кръга, детето на което е казано "скачай" става новата скачаща жаба.

Звучи по-трудно отколкото е в действителност, изгледайте видеото и дори да не разбирате какво казват, ще разберете как се играе играта.

Я, елен!

за целия клас, по екипи / тебешир

Играта показва как намирането на вода, храна и подслон благоприятства стадото или обратното, води до загуба на индивиди.

Обяснението е дълго е, но играта си заслужава!

- С тебешир начертайте две успоредни линии на земята, на два метра разстояние една от друга.
- Разделете децата на 4 равни групи. Кажете на децата да се разделят като кажат едно, следващото дете казва две, следващото три, следващото четири следващото пак едно, после пак 2, пак 3 пак 4, докато всички деца кажат цифра. Така разделяте единиците от единия край на линията а децата казали 2, 3 и 4 отиват на другата линия. С други думи разделяте децата на 4 равни групи, като на едната линия има 25% от децата а на другата линия са 75% от децата.
- Единиците, или по-малкото деца са елени, а повечето деца се превръщат в жизненоважна част от местообитанието (това са вода, храна и подслон). Децата се нареждат с гръб, тоест елените са с гръб към елементите на хабитата, елементите на хабитата също са обърнали гръб на елените.
- Всеки елен има нужда от храна, вода или подслон, за да оцелее. Знакът за храна е с поставени ръце на стомаха, знакът за вода е с ръце поставени пред устата и знакът за подслон е с ръце вдигнати над главата като покрив. Всеки елен от първата линия показва от какво има нужда със съответните знаци. Всеки елен, във всеки кръг от играта може да избере различна нужда (храна, вода, подслон).
- Така първата линия от елени е направил своя жест, тоест има своята нужда от едно от трите – вода, храна или подслон.
- Втората линия деца (по голямата група) са тези жизненоважни за живота неща – храна, вода и подслон. И отново всяко дете е свободно да избере какъв знак да направи в дадения кръг на играта – да бъде вода с поставени пред устата ръце, да бъде храна с поставени на стомаха ръце или да бъде подслон с поставени като покривче ръце над главата.
- До сега и двете линии с деца са стояли с гръб едни към други, елените са избрали какво да търсят и децата които са елементи на хабитата също са избрали какво да показват, от тук насетне децата нямат право

да променят избора си. Тогава учителя им казва да се обърнат, може и с думите „Я, елен“.

- На този етап от играта всички елени, които намерят това което търсят оцеляват, например ако елен показва знак за вода и от другата страна на линията някое дете е избрало да „бъде“ вода (отново показвайки знакът за вода) – това е съвпадение и еленът трябва да отиде към своя елемент на хабитата и да го вземе в стадото (при съвпадение детето което е играло елемент се превръща в елен). Децата през цялото време трябва да държат ръце в съответните знаци за да може учителя да провери дали всеки правилно е намерил еднаквия знак.
- Но ако има елен който търси нещо, но никое от децата на втората линия не е избрало да го покаже, този елен не оцелява и се превръща в елемент на хабитата, тоест отива във втората линия. Например еленът търси храна, но всички деца отсреща показват само вода и подслон – то този елен не намира това, което търси в своето местообитание и няма как да оцелее.
- Важно децата да показват избраните от тях знаци ясно и да не ги променят след като вече са се обърнали едни към други.
- Втори кръг на играта, децата отново се обръщат с гръб и сменят знаците си. Така на всеки кръг някои от елените се превръщат в част от околната среда, защото не са намерили това което търсят и стават елементи на хабитата, а ако елен открие това което търси от хабитата това води до увеличаване на стадото елени.
- Ако дете от втората линия показва знак, но никой елен няма нужда от това на този кръг, продължава да стои от същата страна на линията и на следващия кръг избира друг знак/компонент.
- Играта е добре да се направи с поне 12-15 кръга, за да може да се види как се увеличават елените, когато има богат избор от храна, вода и подслон, и как умират когато не успеят да намерят едно от тези три неща.

Разиграете ли я веднъж играта ще ви стане любима за училищния салон или двор, може да се играе дори и в стаята ако има достатъчно място.

У дома

Всеки месец в програмата ще ви изпращаме **материали, които да споделите с родителите и близките на децата**, за да може темата, която ги вълнува в клас да се появи и у дома. Този месец сме приготвили една семейна игра, няколко видеа по темата за месеца и предложения за интересни книжки.

Ето съобщение за родителите:

Здравейте, скъпи родители,

Учебната програма на БДЗП (Българското дружество за защита на птиците) продължава и този месец, като темата ни в клас е „Четири годишни времена“. С децата ще се запознаем с видове от всички класове животни – земноводни, влечуги, птици и бозайници и как те се справят през различните сезони. Ето няколко идеи за дейности които можете да правите заедно, за да продължите дискусиите ни от класната стая.

Октомври е един от най-приятните месеци за разходка сред природата. Около нас е толкова шарено, а времето е прекрасно - не е жега, но не е и студено. Планирайте си приятна семейна разходка в любимо място сред природата, за да изиграете една весела игра - нарича се "Защо, защо, защо?". Дворът, както и най-близкият парк също са подходящи за това начинание.

Целта на играта е да си зададем възможно най-много и най-различни въпроси за природата около нас. Питаме се на глас всичко, което ни хрумне – „Защо гората е зелена, а не лилава?“, „Защо речните камъни са обли?“, „Защо облаците са различна форма?“, „Защо през есента листата на дърветата стават оранжеви и червени, а не сини?“, „Защо високите дървета не падат?“, „Защо чуваме птица до нас, но не я виждаме?“, „Защо не чуваме охлювите?“, „Защо в гората е по-хладно, отколкото в града?“ „Защо птиците отлитат на юг? “. На някои въпроси мама и тате може би имат отговор и могат да обяснят. За други, обаче, ще трябва да проверим заедно.

Използвайте тази игра, като весело предизвикателство да опознаете света около вас. Всеки път, когато сте сред природата, може да си задавате по 5 въпроса, на които заедно после да търсите отговори.

Ето и няколко видеа и материали, които можете да гледате заедно у дома, за да продължите дискусиите ни от часовете:

- Балканската чесновница и как тя се заравя в пясък
<https://www.youtube.com/watch?v=-HielFtpVhk>
- Две костенурки се гонят
<https://www.youtube.com/watch?v=OxgZGpnIzR4>
- Рев на елен лопатар
<https://www.youtube.com/watch?v=QFnozFLOAyg>
- Благородни елени в Кормисош
<https://www.youtube.com/watch?v=aj8qWcDNLmY>
- Наблюдение на хилядите мигриращи лястовици

<https://www.youtube.com/watch?v=zueTmjZMbol>

А ето и идеи за няколко книжки, които можете да вземете на децата:

- Животните в гората <https://www.kristaltoys.com/jivotnite-v-gorata-p-7925.html>
- Енциклопедия на гората - въпроси и отговори
<https://www.helikon.bg/228858-%D0%95%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B0-%28%D0%92%D1%8A%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%B8-%D0%B8-%D0%BE%D1%82%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%29.html>
- Как строят животните:
<https://vrabcheta.bg/produkt/%d0%ba%d0%bd%d0%b8%d0%b3%d0%b0-%d0%ba%d0%b0%d0%ba-%d1%81%d1%82%d1%80%d0%be%d1%8f%d1%82-%d0%b6%d0%b8%d0%b2%d0%be%d1%82%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5/>
- Бети и Лети. История за две костенурки и един кашон“ -
<https://vrabcheta.bg/produkt/%d0%ba%d0%bd%d0%b8%d0%b3%d0%b0-%d0%b1%d0%b5%d1%82%d0%b8-%d0%b8-%d0%bb%d0%b5%d1%82%d0%b8/>

Весел октомври!

Празници и поводи

Октомври е пълен с международни празници и лесно можем да си намерим тема за весел учебен проект или събитие в клас. Помислете заедно с децата **как да ги отбележите** така, че хем да ви е весело, хем да научите и нещо ново и интересно.

- **04.10** - Международен ден за защита на животните (или още познат като Световен ден за защита на животните)
<https://www.worldanimalday.org.uk/>
- **05.10** - Международен ден на учителя
<https://www.unesco.org/en/days/teachers>
- **10.10** - Световен ден на мигриращите птици
<https://www.worldmigratorybirdday.org/>
- **03-04.10** - Европейски дни на птиците
- **17.10** – Фестивал на царския орел <https://eaglefest.bg/>
- **21.10** - Световен ден за информираност за влечугите
- **31.10** - Хелоуин
<https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D1%83%D0%B8%D0%BD>

— Весел октомври, екоприключенци! —

За въпроси, коментари и впечатления за програмата,
пишете ни на **ekopriатели@bspb.org**